

Zaak C-189/20**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

5 mei 2020

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

27 februari 2020

Verzoekende partij tot „Revision” en verweerster:

Laudamotion GmbH

Verwerende partij in „Revision” en verzoekster:

Verein für Konsumenteninformation

80b 107/19x

Het Oberste Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) heeft als rechter in Revision [OMISSIS] in de zaak van Verein für Konsumenteninformation (vereniging voor consumenteninformatie), 1060 Wenen (Oostenrijk), [OMISSIS], verzoekster, tegen Laudamotion GmbH, 2320 Schwechat (Oostenrijk), [OMISSIS], verweerster, betreffende een vordering tot het staken van inbreuken en tot openbaarmaking van een vonnis, naar aanleiding van de Revision van verweerster tegen het vonnis van 28 mei 2019 dat het Oberlandesgericht Wien (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Wenen, Oostenrijk) heeft gewezen als appelrechter, [OMISSIS] en waarbij het vonnis van het Handelsgericht Korneuburg (handelsrechter Korneuburg, Oostenrijk) van 5 februari 2019 [OMISSIS] deels is bevestigd en deels is gewijzigd, met gesloten deuren de volgende

Beslissing

gegeven: [Or. 2]

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moeten de bepalingen van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, in het bijzonder artikel 25, artikel 17, lid 3, artikel 19, eventueel ook gelet op artikel 67, aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzetten dat wordt getoetst of internationale forumkeuzebedingen als oneerlijk moeten worden aangemerkt in de zin van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten of van de nationale wettelijke bepalingen tot uitvoering van deze richtlijn?

2. Moet artikel 25, lid 1, eerste volzin, laatste zinsdeel, van verordening (EU) nr. 1215/2012 [„(...) *tenzij de overeenkomst krachtens het recht van die lidstaat nietig is wat haar materiële geldigheid betreft*”] aldus worden uitgelegd dat op grond daarvan een inhoudelijke toetsing van het betrokken beding krachtens het nationale recht van de lidstaat van het gekozen forum is toegestaan, ook al leidt die toetsing ertoe dat wordt voorbijgegaan aan de rechtens geharmoniseerde aspecten van de regeling?

3. Indien de eerste en de tweede vraag ontkennend worden beantwoord:

betreffen de nationale uitvoeringsbepalingen die moeten worden toegepast om het al dan niet oneerlijke karakter van bedingen te toetsen overeenkomstig richtlijn 93/13, die van het recht van de lidstaat van het gekozen forum of die van de *lex causae* van de lidstaat waar de zaak aanhangig is gemaakt?

Motivering:

I. Feiten:

In het hoofdgeding gaat het om een verbodsactie met betrekking tot de geldigheid van contractuele bedingen („Klauselprozess”). Verzoekster is een procesbevoegde vereniging voor de behartiging van consumentenbelangen in de zin van het Konsumentenschutzgesetz (Oostenrijkse wet inzake consumentenbescherming; hierna: „KSchG”). De verwerende luchtvaartmaatschappij (een zogenoemde [Or. 3] „low-budget-carrier”) exploiteert op www.laudamotion.com een portaal voor de boeking van vluchten. Daartoe maakt zij in het economisch verkeer met consumenten gebruik van algemene vervoersvoorwaarden en algemene voorwaarden. Bij verweerster kunnen vluchten uitsluitend online worden geboekt. Verweerster biedt geen binnenlandse vluchten in Oostenrijk aan.

Voor het verzoek om een prejudiciële beslissing is het volgende beding van de contractuele algemene voorwaarden van verweerster relevant:

„2.4 Tenzij in het verdrag of relevante wetgeving anders is bepaald, is de Ierse rechter bevoegd voor uw vervoerovereenkomst met ons [...] en voor alle geschillen die voortvloeien uit of verband houden met deze overeenkomst.”

II. Conclusies en argumenten van partijen

Verzoekster heeft aangevoerd dat het forumkeuzebeding ongeldig is. De formulering „*Tenzij in het verdrag of relevante wetgeving anders is bepaald [...]*” is ondoorzichtig in de zin van § 6, lid 3, KSchG omdat de consumenten daardoor zelf moeten uitzoeken of de aldus opgelegde forumkeuze rechtmatig is. Een dergelijk beding levert bovendien een ernstige benadeling op als bedoeld in artikel 879, lid 3, Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Oostenrijks burgerlijk wetboek; hierna: „ABGB”), niet in het minst omdat de consument op die manier geen toegang heeft tot de andere rechters die krachtens verordening nr. 1215/2012, in het bijzonder artikel 7 van deze verordening, bevoegd zijn. Voorts is het beding ongebruikelijk in de zin van § 864a ABGB, omdat een consument, gelet op de zetel van verweerster in Oostenrijk, niet hoeft te verwachten dat uitsluitend de Ierse rechter bevoegd is.

Verweerster heeft aangevoerd dat het forumkeuzebeding uitsluitend [Or. 4] aan verordening nr. 1215/2012 moet worden getoetst. Op grond van artikel 17, lid 3, van verordening nr. 1215/2012 vallen vervoerovereenkomsten niet onder de beperkingen die volgens artikel 19 van deze verordening gelden voor consumentenovereenkomsten. Bijgevolg zijn forumkeuzebedingen volgens artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 geoorloofd, zonder dat daarvoor de beperkingen in hoofdstuk II[I], afdeling 4, van verordening nr. 1215/2012 gelden. Wegens de voorrang van het gemeenschapsrecht kan geen toetsing van het oneerlijke karakter van bedingen worden verricht aan de hand van de bepalingen van het nationale recht. Voorts is het beding, gelet op het voorzienbare karakter van de verwijzing naar het buitenland, noch ongebruikelijk noch ondoorzichtig, aangezien uit de eerste zin ervan duidelijk blijkt dat het daarin gekozen forum is vastgesteld in overeenstemming met datgene waarin het Verdrag van Montreal („verdrag”) of andere relevante wetgeving mogelijkerwijs als bevoegde gerechten voorzien.

III. Verloop van de procedure:

De rechter in eerste aanleg heeft de met betrekking tot voornoemd beding ingestelde vordering afgewezen. De toepassing van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 heeft voorrang boven het nationale recht. Dit artikel vormt een exhaustieve bepaling wat de toelaatbaarheid, de vorm en de gevolgen van forumkeuzebedingen betreft.

De appelrechter heeft de vordering van verzoekster in het door haar ingestelde hoger beroep toegewezen. Hij is er hierbij van uitgegaan dat forumkeuzebedingen in consumentenovereenkomsten die onder richtlijn 93/13 of de overeenkomstige nationale bepalingen houdende omzetting van deze richtlijn vallen, ongeacht de mogelijke toepasselijkheid van artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 op die bedingen aan een toetsing van het oneerlijke karakter ervan volgens richtlijn 93/13 zijn onderworpen en dus in individuele gevallen onrechtmatig kunnen worden

verklaard. De nationale bepalingen tot uitvoering van richtlijn 93/13 moeten worden geacht de rechterlijke bevoegdheid te regelen in de zin van artikel 67 van verordening nr. 1215/2012, aangezien bedingen die de mogelijkheid voor de consument om zich tot de nationale rechter te wenden, beletten of belemmeren, overeenkomstig [Or. 5] punt 1, onder q), van de bijlage bij die richtlijn als oneerlijk kunnen worden aangemerkt. Juist in de onderhavige situatie is de toetsing van het oneerlijke karakter van bedingen aan de hand van richtlijn 93/13 van bijzonder belang, aangezien de normalerwijs ter bescherming van de consument vastgestelde beperkingen volgens artikel 17, lid 3, van verordening nr. 1215/2012 niet gelden voor een vervoerovereenkomst. Hoe dan ook is het beding ondoorzichtig in de zin van artikel 6, lid 3, KSchG.

Het Oberste Gerichtshof moet thans beslissen over de door verweerster tegen de beslissing in hoger beroep ingestelde Revision strekkende tot afwijzing van verzoeksters vordering.

IV. Rechtskader

Toepasselijke bepalingen van Unierecht

De Unierechtelijke bepalingen die aan deze prejudiciële verwijzing ten grondslag liggen zijn met name artikel 25, artikel 17, lid 3, en de artikelen 19 en 67 van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (verordening nr. 1215/2012), en richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (richtlijn oneerlijke bedingen).

Nationaal recht

§ 6, lid 3, van het Konsumentenschutzgesetz (KSchG) luidt als volgt:

„Een in algemene voorwaarden of standaardovereenkomsten vervatte contractsbepaling is ongeldig indien zij onduidelijk of onbegrijpelijk is geformuleerd.” [Or. 6]

§ 864a, van het Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch (ABGB) luidt als volgt:

„Ongebruikelijke bepalingen die door een contractpartij worden gebruikt in algemene voorwaarden of standaardovereenkomsten, worden voor ongeschreven gehouden indien zij in het nadeel zijn van de wederpartij en deze laatste, mede gelet op de omstandigheden en met name de uiterlijke verschijningsvorm van het document, dergelijke bepalingen niet diende te verwachten, tenzij de eerste contractpartij de aandacht van de tweede contractpartij specifiek op die bepalingen had gevestigd.”

§ 879, lid 3, van het Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch (ABGB) bepaalt:

„Een in algemene voorwaarden of standaardovereenkomsten vervatte contractuele bepaling waarbij geen van de voornaamste wederzijdse prestaties van de partijen wordt geregeld, is van rechtswege nietig indien zij, gelet op de omstandigheden, een van de partijen ernstig nadeel berokkent.”

V. Prejudiciële vragen:

Verwijzingsbevoegdheid:

[OMISSIS]

Motivering van de prejudiciële vragen:

1. In de rechtsleer zijn de meningen verdeeld over het antwoord op de vraag of, en in welke mate, internationale forumkeuzebedingen die binnen de [Or. 7] werkingssfeer van verordening nr. 1215/2012 vallen, aan een algemene toetsing van het eventueel oneerlijke karakter ervan zijn onderworpen.

1.1. Volgens één opvatting bevat artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 een uitputtende regeling van de toelaatbaarheid, de vorm en de gevolgen van een forumkeuzebeding. Zelfs wanneer het gaat om forumkeuzebedingen die in algemene voorwaarden zijn opgenomen is elke vorm van een inhoudelijke toetsing ervan op basis van het nationale recht uitgesloten. De bescherming van de doorgaans zwakste partij wordt reeds bereikt door de toelaatbaarheid van forumkeuzebedingen in overeenkomsten met consumenten, verzekeringnemers en werknemers aan beperkingen te onderwerpen.

De vertegenwoordigers van deze opvatting [OMISSIS] gaan ervan uit dat verordening nr. 1215/2012 een gesloten bevoegdheidssysteem betreft. Indien artikel 25 van verordening nr. 1215/2012 aldus wordt uitgelegd dat een inhoudelijke toetsing op grond van de verschillende nationale wetgevingen is toegestaan, zou dit op gespannen voet staan met de unificatiedoelstelling van die verordening. Zij baseren zich in dit verband in het bijzonder op de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) over artikel 17 van het Verdrag van Brussel van 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken [OMISSIS], volgens welke de keuze van de aangewezen rechter in het belang van de rechtszekerheid slechts kan worden getoetst op basis van overwegingen die verband houden met de vereisten van deze bepaling (zie arrest van het Hof van 16 maart 1999, Castelletti, C-159/97, EU:C:1999:142, punt 46 e.v.). [Or. 8]

1.2. De vraag rijst echter of forumkeuzebedingen niet zijn onderworpen aan de beperkingen voor oneerlijke bedingen die voortvloeien uit afgeleid Europees recht, in het bijzonder uit richtlijn 93/13 [OMISSIS]. Het is juist dat artikel 19 van verordening nr. 1215/2012 beperkingen stelt aan forumkeuzebedingen met

consumenten. Volgens artikel 17, lid 3, van die verordening is hoofdstuk I[I], afdeling 4, ervan evenwel niet van toepassing op vervoerovereenkomsten. De facto blijft er dus vanuit het oogpunt van de consument behoefte bestaan aan bescherming, waaraan gevolg zou kunnen worden gegeven door de bepalingen van richtlijn 93/13 toe te passen [OMISSIS].

Dit pleit voor een toetsing van het oneerlijke karakter van het beding aan de hand van richtlijn 93/13, in het bijzonder in het licht van artikel 67 van verordening nr. 1215/2012: De nationale bepalingen tot uitvoering van deze richtlijn vormen een regeling van de rechterlijke bevoegdheid, aangezien de ongeldigheid van een forumkeuzebeding leidt tot het ingrijpen van de wettelijke bevoegdheidsregels, waardoor in de meeste gevallen een ander gerecht bevoegd wordt dan dit welk is overeengekomen [OMISSIS]. Een extra argument daarvoor is dat artikel 25, lid 1, eerste volzin, tweede zinsdeel, van verordening nr. 1215/2012 impliceert dat wordt nagegaan of een forumkeuzebeding nietig is wat betreft de materiële geldigheid ervan door het te toetsen aan de minimumnorm van [Or. 9] richtlijn 93/13.

1.3. Sommigen wijzen erop dat ook uit het gebruik, in artikel 25, lid 1, eerste volzin, laatste zinsdeel, van verordening nr. 1215/2012, van de bewoordingen „nietig is wat [de] materiële geldigheid [ervan] betreft” blijkt dat de Europese wetgever tevens de inhoudelijke toetsing van forumkeuzebedingen die deel uitmaken van de algemene voorwaarden van een overeenkomst mogelijk heeft willen maken [OMISSIS].

2. De verwijzende rechter vraagt zich dan ook af hoe de bepalingen van verordening nr. 1215/2012 zich verhouden tot richtlijn 93/13 dan wel de overeenkomstige nationale uitvoeringsbepalingen van deze richtlijn, en of schending van op het gebied van de consumentenbescherming geldende bepalingen onder het begrip „nietigheid wat [de] materiële geldigheid betreft” vallen, zelfs wanneer deze wettelijke bepalingen niet uit afgeleid Europees recht voortvloeien. Ten slotte is het ook onduidelijk of de in concreto toe te passen nationale bepalingen tot uitvoering van richtlijn 93/13 moeten worden vastgesteld overeenkomstig de collisieregels van artikel 25, lid 1, eerste volzin, laatste zinsdeel, van verordening nr. 1215/2012, te weten volgens het recht van het forum prorogatum [de aangewezen lidstaat].

Oberste Gerichtshof

Wenen, 27 februari 2020

[OMISSIS]